

УДК 316.324.8:004

ГРОМАДЯНИН У ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЯХ СУЧАСНОГО СВІТУ

Гарбузова Д.С.

e-mail: daria.harbuzova@nure.ua

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. філософії
м. Харків, Україна

The article is devoted to the problems of coexistence of the citizen, the state and society. It is argued that the processes of globalization and digitalization of modern society contribute to the emergence of new political phenomena and social relations. The foundation of citizenship lies in an individual's legal status as a citizen. From a legal perspective, citizenship can be defined as a stable bond between an individual and the state, characterized by mutual rights and obligations. The political science approach to citizenship associates it with liberal ideas of individual human rights and with the idea of human interaction with the community and devotion to the state.

Процеси глобалізації і цифровізації сучасного суспільства сприяють виникненню нових політичних явищ та суспільних відносин. У сучасному науковому дискурсі навіть з'явився термін «цифровий громадянин». На думку дослідників таким громадянином вважається той, хто може користуватися інтернетом, щоб спілкуватися із іншими людьми, брати участь у політиці, продавати та купувати речі, дотримуючись при цьому безпеки. Підґрунтям громадянства є статус громадянина. З точки зору правових відносин громадянство можна визначити як стійкий зв'язок людини з державою, що висловлюються у взаємних правах та обов'язках. Політологічний підхід до громадянства пов'язує його з ліберальними ідеями індивідуальних прав людини та з ідеєю взаємодії людини із співтовариством та відданості державі. В межах ліберальної концепції громадянства на перший план виступають права та інтереси особистості. А комунітаристська концепція навпаки віддає першість суспільним інтересам. Між цими позиціями завжди є суперечка, яка стосується статусу, прав, обов'язків громадянина у державі та методах організації суспільства.

У сучасному демократичному суспільстві суспільний порядок не може бути встановлений та підтриманий тільки за рахунок примусу. Політична стабільність сучасного суспільства може бути забезпечена тільки за умови співробітництва та самообмеження громадян. Дійсна успішність будь-якого суспільства базується на громадянських чеснотах та цінностях участі, довіри та справедливості. Ці чесноти перетворюються на соціальний капітал, що формується на підґрунті традицій соціальної взаємодії, довіри та залучення громадян у політику. Засновником концепції цифрового громадянства вважається відома американська

дослідниця К. Мосбергер, яка вважає, що цифрове громадянство – це можливість брати участь у житті онлайн[1]. У сучасному цифровому суспільстві використання інтернету є засобом здійснення соціальних, політичних та економічних прав громадян. Використання інтернету надає значні переваги для демократичної участі та громадянської активності. Політика, що здійснюється у режимі онлайн надає суттєві переваги для демократичної участі та надає громадянам широкий доступ до діяльності урядів. Цифрове громадянство стосується фундаментальних понять політичної теорії: держави, суверенітету, громадянського суспільства. Цифрові комунікації, що знищують межі між фізичним та цифровим світами, сприяють переосмисленню сутності певних політичних категорій. Дослідники цифрового громадянства вважають, що наслідками глобальної цифрової трансформації суспільства будуть розповсюдження космополітичного громадянства, виникнення так званого «кібергромадянства» та поступове формування співтовариств без території. Наприклад, такими можуть стати «хмарні співтовариства», створені громадянами світу[2]. Прибічники технологічного детермінізму взагалі вважають, що двигуном історії є поступова зміна технологій, що, у свою чергу, викликана зміною способів комунікації у сфері пізнання. А тип суспільного устрою визначається пануючим типом комунікації. Таким чином, розвиток цифрових технологій безпосередньо впливає на механізми функціонування сучасних держав та формування нових моделей громадянської участі.

Отже, у наших сучасних уявленнях про цифрову культуру та цифрове громадянство, ідея поступового об'єднання реального та віртуального світів отримала свій розвиток. Цифрова культура є частиною загальної культури інформаційного суспільства і вона повинна регулюватися правовими та етичними нормами поведінки та безпеки. Відповідальність цифрового громадянина за свою діяльність вимагає певного рівня компетентності у сфері прав та обов'язків, а наслідки цифрової трансформації поки що є дуже невизначеними.

Список використаних джерел

1. Digital Citizenship: The Internet, Society, and Participation Karen Mossberger, Caroline J. Tolbert, Ramona S. McNeal. 2007. DOI: <https://doi.org/10.7551/mitpress/7428.001.0001>

2. Хлівнюк Т. П., Модернізація соціальної держави шляхом цифровізації в умовах старіння населення // Політичне життя, №2.-2022 с.78-85. DOI 10.31558/2519-2949.2022.2.12